

Vihreiden periaateohjelma 2012-2020:

“Koulutus tarjoaa välineitä osallistua yhteiskuntaan ja työelämään. Kaikilla on oikeus laadukkaaseen ja maksuttomaan koulutukseen perhetaustasta ja asuinpaikasta riippumatta. Kaikilla tulee olla vapaus valita itselle parhaiten sopiva koulutuspolku. Vapauteen kuuluu myös mahdollisuus välillä tehdä virheitä ja valita harha-askelten jälkeen uusi reitti.”

Vihreiden koulutuspoliittinen ohjelma

TASA-ARVOISIN KOULUTUS, OSAAVIN KANSA

hyväksytty puoluevaltuuskunnan kokouksessa 23.11.2014 - stilisoimaton versio

Sisällysluettelo

Tasa-arvoinen koulutus luo perustan tasa-arvoiselle maailmalle.....	3
1. Koulutus kuuluu kaikille taustasta riippumatta.....	3
2. Maksuttomuus on suomalaisen koulutuksen kivijalka.....	3
3. Puretaan sukupuolittuneet rakenteet.....	4
4. Koulutus on esteetöntä ja saavutettavaa.....	4
5. Opintotuen tulee mahdollistaa täysipäiväinen opiskelu.....	5
Kansainvälinen Suomi.....	5
1. Tervetuloa, tervemenoa - lisätään liikkuvuutta.....	5
2. Tehdään suomalaisesta koulutuksesta eettinen vientituote.....	6
3. Kielitaidolla kansainväliseksi.....	6
Koulutuksella työtä ja kilpailukykyä.....	7
1. Työelämälähtöinen koulutus turvaa osaavan työvoiman saannin.....	7
2. Jokainen suomalainen saa toiselta asteelta valmiudet työelämään, korkeakouluun hakeutumiseen ja elinikäiseen oppimiseen.....	7
3. Aikuis- ja täydennyskoulutus valmistaa työelämän murrokseen.....	8
Laadukasta opetusta ja oppimista läpi elämän.....	9
1. Suomessa on maailman parhaat opettajat.....	9
2. Opettajien osaaminen aina ajan tasalla.....	9
3. Korkeakoulujen rahoitus palkitsee laadusta ja on ennakoitavaa.....	10
4. Aikuiskoulutus ja vapaa sivistystyö vahvistavat elinikäistä oppimista.....	10
Oppimisen edellytyksenä hyvinvointi ja terveys.....	11
1. Yhdenvertaisuutta opiskelijaterveydenhoitoon.....	11
2. Terveellinen ja turvallinen kouluympäristö.....	11
3. Riittävät tukipalvelut oppimisen turvaajina.....	12
4. Koulu kasvattaa terveelliseen elämäntapaan.....	13
Tulevaisuuden koulu vastaa tulevaisuuden haasteisiin.....	14
1. Opetussisällöt päivitettävä vastaamaan tulevaisuuden tarpeisiin.....	14
2. Uudet opetus- ja oppimismenetelmät mullistavat koulutuksen.....	14
3. Koulut ja oppilaitokset ovat demokraattisia yhteisöjä.....	15
4. Koulutus järjestettävä tarkoituksenmukaisesti.....	16
5. Opiskelijavalinnassa pois tuplastauksesta ja pakkohauista.....	16
6. Syvennetään korkeakoulujen välistä yhteistyötä.....	17
7. Tutkijakoulutuksesta asiantuntijaksi.....	17

Kirjainmerkintä kertoo, mihin koulutusasteisiin toimenpiteet liittyvät:

(V) = Varhaiskasvatus

(K) = Korkeakoulutus

(P) = Peruskoulu

(E) = Elinikäinen oppiminen

(T) = Toinen aste

(O) = Opettajakoulutus (sis. lastentarhan-, luokan- ja aineopettajan koulutus)

Vihreän koulutuspolitiikan tavoitteena on rakentaa tasa-arvoista, sivistynyttä, kansainvälistä, hyvinvoivaa ja kilpailukykyistä Suomea, jossa jokaisella on taustasta riippumatta mahdollisuus tavoitella onnellisuutta, osallistua yhteiskuntaan ja oppia uutta läpi elämän. Tasa-arvoinen, monipuolinen ja laadukas koulutus on globaalissa kilpailussa väestöltään pienen Suomen valttikortti ja hyvinvointivaltion peruspilari. Taide, tiede, koulutus ja sivistys ovat Suomen vahvuuksia, joihin kannattaa panostaa.

Koulutus tuottaa tasa-arvoa paremmin kuin mikään muu yhteiskunnallinen järjestelmä. Oppilaitokset ja koulut muodostavat verkoston, joka kasvattaa tulemaan toimeen ja tekemään yhteistyötä erilaisten ihmisten kanssa. Tasa-arvoisen koulutuksen ansiosta jokaisella ihmisellä taustasta riippumatta on mahdollisuus saavuttaa merkityksellinen paikka yhteiskunnan jäsenenä ja toimia aktiivisena kansalaisena.

Sivistys ja tiede lisäävät ymmärrystämme maailmasta, toisistamme ja itsestämme. Niiden avulla muotoilemme olemisen peruskysymyksiä ja löydämme niihin vastauksia. Suomi tarvitsee vahvaa sivistys- ja tiedepolitiikkaa, jolla turvataan koulutuksen ja tutkimuksen resurssit. Maailmanluokan osaamisen ja teknologian avulla ratkaisemme paitsi Suomen, myös koko maailman kohtalonkysymyksiä.

Uudistuvan koulutuksen avulla voimme vastata yhteiskunnan, työelämän ja globaalien maailman jatkuvaan muutokseen. Kansainvälisyyden ja elinikäisen oppimisen merkitys yhteiskunnassa on korostunut ja korostuu tulevaisuudessa entisestään. Koulutus auttaa ihmisiä syventämään ja päivittämään osaamistaan tai hankkimaan aivan uutta osaamista ja luomaan useita perättäisiä työuria.

Yhteinen peruskoulu antaa kaikille kansalaisille perussivistyksen, joka mahdollistaa aktiivisen kansalaisuuden ja yhteiskuntaan osallistumisen. Hyvä ammatillinen koulutus ja lukio luovat pohjan, jolta elinikäinen oppiminen alkaa. pärjääminen globaalissa tietoyhteiskunnassa perustuu osaamisintensiivisiin aloihin, joiden perusta valetaan korkeakoulutuksessa.

Kuntien kiristynvä taloustilanne uhkaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen laatua. Riittävästä resurssista huolehtiminen on seuraavien vaalikausien tärkein koulutuspoliittinen tavoite. Lapsivaikutusten arviointi tulee saada pian lainsäädäntöön, jotta vältettäisiin kuntien säästötoimien epäonnistuneet ratkaisut ja pitkäaikaisvaikutukset tulisivat näkyviksi. Suomalainen koulutusjärjestelmä on kansantaloudellisesti kannattava investointi. Panostamalla koulutukseen varmistamme, että näin on jatkossakin.

Tasa-arvoinen koulutus luo perustan tasa-arvoiselle maailmalle

1. Koulutus kuuluu kaikille taustasta riippumatta

Jokaisella lapsella on oikeus koulutukseen aina varhaiskasvatuksesta alkaen.

Varhaiskasvatuksessa luodaan pohja opintiellä tarvittaville oppimisen ja sosiaalisen kanssakäymisen taidoille ja tiedoille. Sen merkitys esimerkiksi lukuinnon ja motoristen valmiuksien kehittämisessä on suuri. Laadukkaana varhaiskasvatuksen avulla voidaan myös tunnistaa oppimisvaikeudet jo varhaisessa vaiheessa ja tarjota tarvittaessa tukea oppimiseen. Yhä useampi lapsi pitäisi saada varhaiskasvatuksen piiriin vähintään osa-aikaisesti jo ennen esikouluikää, ja perheiden tulisi voida hyödyntää varhaiskasvatuspalveluita nykyistä joustavammin.

Jokaisella on oikeus laadukkaaseen peruskoulutukseen asuinpaikasta, syntyperästä, vammaisuudesta, kielestä tai terveydentilasta riippumatta. Peruskoulutuksen eriytyminen parempien ja heikompien oppimistulosten kouluihin on estettävä. Koulutukseen on oltava varaa myös haja-asutusalueilla. Myös sairaalla lapsella on oikeus perusopetukseen, vaikka koulunkäynti ei sairaudesta johtuen olisi mahdollista.

Koulutuksen periytyvyyttä pitää vähentää. Vanhempien koulutustaustan tai sosioekonomisen aseman ei tule rajoittaa kenenkään koulutusvalintoja.

Toimenpiteet:

- a) Palautetaan subjektiivinen päivähoito-oikeus. (V)
- b) Parannetaan mahdollisuuksia osa-aikaiseen päivähoitoon. (V)
- c) Lisätään päivähoitomaksuportaikon yläpäähän korkeampia maksuluokkia. (V)
- d) Tuodaan koko ikäluokka esiopetuksen piiriin ja säilytetään pakollinen esikoulu. (V)
- e) Tasataan koulueroja myöntämällä erityistukea esimerkiksi alhaisen jatko-opintoihin hakeutumisen tai pääsyn, heikkojen oppimistulosten tai väestön keskimääräistä suuremman työttömyyden tai maahanmuuttajien osuuden perusteella. (P)
- f) Parannetaan maahanmuuttajien jatko-opintovalmiuksia lisäämällä opinto-ohjausta ja monialaista yhteistyötä perheiden kanssa. (P, T)
- g) Huolehditaan siitä, että terveysongelmista kärsivät lapset ja nuoret saavat lain takaamat oppimisen tukipalvelut asuinpaikasta riippumatta. (P, T)
- h) Muutetaan perusopetuslakia siten, että erityisistä opetusjärjestelyistä päättävät yhteistyössä lääkäri, kuntouttava taho, oppilaitos ja oppilaan vanhemmat, ei koulutuksen järjestäjä yksin. (P)
- i) Elvytetään saamen ja romanin kieltä panostamalla kielipesätoimintaan näissä kieliyhteisössä eläville lapsille. Kielipesätoiminta tulee laajentaa myös suuriin saamelaisvähemmistökonttiin, kuten Helsinkiin ja Ouluun; romanikielen osalta suurimpiin romanivähemmistökonttiin. (V)

2. Maksuttomuus on suomalaisen koulutuksen kivijalka

Maksuttomasta koulutuksesta on pidettävä kiinni maailman tasa-arvoisimman koulutusjärjestelmän perustana jatkossakin. Koulutuksen maksuttomuus tarkoittaa myös sitä, että esimerkiksi ylioppilaskokeiden tulee olla maksuttomia.

Korkeakouluihin ei tule säätää lukukausimaksuja. Maksuton korkeakoulutus on tehnyt suomalaisesta korkeakoulutuksesta yhden OECD-maiden vähiten periytyvistä. Maksulliset järjestelmät ovat ajautuneet kansainvälisesti rahoitusvaikeuksiin opiskelijan henkilökohtaisen osuuden noustessa kestäättömälle tasolle.

Toimenpiteet:

- a) Säilytetään koulutus maksuttomana - ei säädetä lukukausimaksuja. (K)
- b) Luovutaan EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville suunnatuista hakija- ja muista maksuista. (K)
- c) Luovutaan ylioppilaskokeiden koemaksuista ja edistetään opiskelijalle maksuttoman materiaalin käyttöönottoa toisella asteella. (T)

3. Puretaan sukupuolittuneet rakenteet

Sukupuolen ei pidä rajoittaa kenenkään koulutus- ja ammattivalintoja. Sukupuoliroolien tasoittaminen edellyttää jatkuvaa työtä luokkahuoneessa ja sen ulkopuolella. Opinto-ohjauksen tulee purkaa ammattien ja opintoalojen sukupuolittuneisuutta. Varhaiskasvatuksesta alkaen kaikilla koulutusasteilla tulee tukea lasten ja nuorten omia valintoja, uskallusta tehdä epätyypillisiä valintoja sekä olla välittämättä sukupuoleensa tai taustaansa liittyvistä ennakko-oletuksista

Toimenpiteet:

- a) Sisällytetään sukupuolisensitiivinen, sukupuolten valtaeroja purkava ja sukupuolen moninaisuuden huomioon ottava kasvatus opetussuunnitelmiin kaikilla tasoilla. (V, P, T)
- b) Uudistetaan oppimateriaalit siten, että ne huomioivat sukupuolen moninaisuuden eivätkä vahvista stereotyyppisiä sukupuolirooleja. (P, T)
- c) Luovutaan sukupuoleen perustuvista ryhmäjaosta opetuksessa. (P, T)
- d) Lisätään opettajankoulutukseen ja opettajien täydennyskoulutukseen sukupuolikysymysten kuvaamiseen ja ymmärtämiseen liittyviä sisältöjä. (O)

4. Koulutus on esteetöntä ja saavutettavaa

Päivähoitopaikan tulisi olla helposti saavutettavissa ja lähellä kotia. Myös peruskoulutus on järjestettävä niin, etteivät lasten koulupäivät muodostu pitkien koulumatkojen takia liian raskaiksi.

Erilaisia lähtökohtia voidaan tasata valmentavan koulutuksen avulla. Heikosti kielitaitoisille tai erityistä tukea tarvitseville tulee järjestää nivelvaiheen koulutusta toiselle asteelle siirtymisen helpottamiseksi.

Erityisopetuksen saatavuus ja laatu on taattava. Koulujen on tarjottava erityistukea sitä tarvitseville oppilaille. Erityistuen tarpeen varhainen tunnistaminen ja tuen mahdollisimman nopea aloittaminen parantavat oppilaan henkilökohtaisen oppimisen edellytyksiä. Jokaisella opettajalla tulee olla valmiudet ja resurssit tunnistaa tuen tarve ja tarjota yleistä, tehostettua tai erityistä tukea oppilaille ja opiskelijoille. Lisäksi erityisopiskelijoiden harjoittelupaikkojen saamisen vaikeuteen on kiinnitettävä enemmän huomiota kaikilla koulutusasteilla ja toimittava sen mukaan, ettei pakollinen harjoittelu hidasta opintojen etenemistä.

Toimenpiteet:

- a) Järjestetään peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa sekä toisen ja korkea-asteen välillä valmentavaa ja kuntouttavaa koulutusta tukemaan esimerkiksi kielitaidon kehittymistä tai oppimisvaikeuksien voittamista. (P, T)
- b) Tehdään oppimisympäristöistä ja opetusmenetelmistä saavutettavia ja esteettömiä. (V, P, T, K)

c) Vähennetään erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden ja opiskelijoiden keskittämistä ja turvataan jokaisen koulun kyky tarjota riittävää tukea esimerkiksi vahvistamalla opettajien erityispedagogiikan osaamista sekä varmistamalla muun muassa resurssiopettajien ja koulunkäyntiavustajien riittävä määrä. (P, T, O)

5. Opintotuen tulee mahdollistaa täysipäiväinen opiskelu

Opintotukijärjestelmän tarkoitus on mahdollistaa täysipäiväinen opiskelu. Opintorahan ja asumislisän tulee riittää elämiseen, sillä mitään ihmisryhmää ei tule pakottaa elämään lainarahalla. Opintotukijärjestelmän tulee olla yksinkertainen, ennustettava ja tehokas, eivätkä sen saamisen ehdot saa olla kohtuuttoman kireät.

Pitkällä aikavälillä kaikille yhteinen perustulo tekee opintotukijärjestelmän tarpeettomaksi.

Toimenpiteet:

- a) Poistetaan vanhempien tulojen vaikutus itsenäisesti asuvien 18 vuotta täyttäneiden toisen asteen opiskelijoiden opintotuesta. (T)
- b) Puretaan valtaosa opintotukijärjestelmän säätelystä. Poistetaan opintojen etenemisvaatimus vuositasolla (20 op/a) ja säilytetään keskimääräinen kuukausittainen etenemisvaatimus (5 op/kk). Poistetaan opintotuen jako erikseen kandidaatin- ja maisterintutkintoon ja säädetään tuen maksimiamaksi yksi yhteinen 55 kuukauden opintotuki. (K)
- c) Nostetaan opintoraha opintolainan tasolle ja molempien yhteismäärä takuueläkkeen tasolle. Luodaan mahdollisuus nostaa osapäiväistä opintotukea ja sen rinnalla esimerkiksi osittaista sairauspäivärahaa, työttömyysetuutta tai muuta tukea. (K)
- d) Parannetaan perheellisten opiskelijoiden asemaa opintotuen huoltajakorotuksella ja mahdollisuudella valita opintotuen asumislisän ja yleisen asumistuen käyttämisen väliltä. Samalla luovutetaan puolison tulojen vaikutuksesta yleiseen ja eläkkeensaajan asumistukeen. (K)

Kansainvälinen Suomi

1. Tervetuloa, tervemenoa - lisätään liikkuvuutta

Opiskelijoiden liikkuvuutta on parannettava esimerkiksi kehittämällä sekä Suomeen että maailmalle suuntautuvaa opiskelijavaihtoa, parantamalla eri oppilaitoksissa suoritettujen opintojen yhteensovittamista sekä edistämällä suomalaista huippuosaamista kansainvälisten kilpailujen avulla.

Tavoitteena on, että kansainvälisten opiskelijoiden määrä Suomessa kasvaa. Laadukas koulutustarjonta auttaa houkuttelemaan ihmisiä Suomeen, ja tämä on välttämätöntä kilpailukyvyn ja heikkenevän huoltosuhteen takia. Koulutuksen maksuttomuus ja laatu ovat suomalaisen koulutuksen tärkeimpiä vetovoimatekijöitä.

Toimenpiteet:

- a) Sisällytetään toiselle asteelle ja korkeakouluopintoihin kansainvälistymisjakso, jonka voi toteuttaa joko ulkomailla tai kotimaassa. (T, K)
- b) Annetaan peruskoulussa jokaiselle oppilaalle mahdollisuus kansainvälistyä esimerkiksi ystävyyskoulutoiminnan kautta. (P)
- c) Tehostetaan ulkomailla suoritettujen opintojen, työssäoppimisen ja työkokemuksen hyväksilukemista opinnoissa. (T, K)

d) Lisätään vähintään 3 kuukautta kestäviä vaihto- tai harjoittelujaksoja suorittavien määrää yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Vuoteen 2020 mennessä joka kolmas korkeakoulutettu suorittaa vähintään 3 kuukautta kestävä opiskelijavaihdon tai harjoittelujakson ulkomailla. (K)

2. Tehdään suomalaisesta koulutuksesta eettinen vientituote

Koulutusvientiä määrittävät suomalaisen koulutusjärjestelmän vahvuudet: yhdenvertaisuus, maksuttomuus ja laatu. Koulutusvienti ei edellytä nykyisen lainsäädännön muuttamista tai yksittäisille opiskelijoille säädettäviä lukukausimaksuja. Koulutuksesta saadaan tilauskoulutuslainsäädännön puitteissa kansainvälisesti kysytty vientituote, kun korkeakoulujen ja valtion yhteistyötä koordinoidaan ja tarjontaa markkinoille lisätään.

Eettisellä koulutusviennillä voidaan myös edistää koulutukseen pääsyä jokaiselle sosioekonomisesta taustasta riippumatta. Maailmalla on tarve perinteisen avun ja koulutuksen yhdistävälle kehitysavulle, erityisesti kriisialueilla. Suomella on kaikki mahdollisuudet toimia edelläkävijänä Education in Emergencies -toiminnassa.

Toimenpiteet:

- a) Perustetaan Suomen Koulutusvienti Oy, jonka tehtävänä on koordinoida korkeakoulujen ja yksittäisten koulutusvientiyritysten yhteistyötä. Yhtiön kautta kansainväliset tilaajat ja korkeakoulut tuottajina löytävät toisensa ja voivat toteuttaa suomalaisia koulutusvientihankkeita nykyisen tilauskoulutuslainsäädännön puitteissa. (K)
- b) Käynnistetään uusia koulutuspolkuja niille, jotka haluavat lähteä opettajiksi koulutusviennin puitteissa. Korkeakoulut voivat esimerkiksi luoda ja kasvattaa nykyisiä kansainvälisen toimijan koulutusohjelmia tai suuntautumisvaihtoehtoja opettajankoulutukseen ja muille kansainvälisesti halutuille aloille. (K, O)
- c) Käynnistetään Education in Emergencies -toiminta Suomessa sellaista tilauskoulutusta varten, jossa tilaajana ei ole yritys tai rikas valtio. Tätä toimintaa voivat rahoittaa tilauskoulutuksena YK ja vastaavat toimijat sekä kehittyvät maat itse kehityspankkien tuella.

3. Kielitaidolla kansainväliseksi

Monipuolisesti kielitaitoiset ihmiset ovat pienen kielialueemme menestyksen turva. Kieltenopetuksessa on painotettava nykyistä enemmän käytännön kielitaitoa ja kulttuuriin tutustumista. Toisen kotimaisen kielen opetusta tulee uudistaa siten, että ruotsinkielisen vähemmistön oikeudet eivät vaarannu. Jokaisen suomalaisen tulisi puhua ja ymmärtää sujuvasti vähintään kahta kieltä.

Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistämiseksi suomen tai ruotsin kielen kurseille tulee päästä mahdollisimman nopeasti maahan saapumisen jälkeen. Maahanmuuttajataustaisten lasten oman äidinkielen osaamista tuetaan, sillä se edistää muun muassa käsitteellisen ajattelun kehittymistä, identiteetin rakentumista, suomen tai ruotsin kielen oppimista ja kognitiivisia taitoja.

Työvoiman liikkuvuuden kasvaessa Suomessa käy koulua yhä enemmän lapsia, jotka kouluaikaanaan muuttavat useaan kertaan maasta toiseen. Kansainvälisten koulujen hakijamäärän kasvuun on vastattavalla lisäämällä englanninkielistä ja monikulttuurisuuden huomioivaa opettajankoulutusta.

Toimenpiteet:

- a) Taataan jokaiselle peruskoulun ja toisen asteen opiskelijalle mahdollisuus opiskella vähintään kahta vierasta kieltä (P, T)
- b) Kehitetään toisen kotimaisen kielen opetusta esimerkiksi siirtämällä painopistettä entistä enemmän käytännön kielitaidon rakentamisen sekä suomalaisiin kieli- ja kulttuurivähemmistöihin ja pohjoismaiseen yhteisöön tutustumisen suuntaan. (P)
- c) Lisätään maahanmuuttajien suomen ja ruotsin kielen kurssitarjontaa merkittävästi. (E)
- d) Pyritään järjestämään kaikille maahanmuuttajataustaisille lapsille oman äidinkielen tunteja. (P)
- e) Lisätään englanninkielistä opettajankoulutusta ja kasvatetaan kansainvälisten luokkien määrää. (P, T, O)

Koulutuksella työtä ja kilpailukykyä

1. Työelämälähtöinen koulutus turvaa osaavan työvoiman saannin

Koulutustarjonnan tulee vastata ennakoituun alueelliseen ja valtakunnalliseen koulutustarpeeseen. Paras työllistymisen tae ei ole mahdollisimman pitkä koulutus, vaan hyvin yhteiskunnan tarpeita vastaava ja yksilön itsensä kannalta mielekäs koulutus, joka on sovellettavissa muuttuviin tilanteisiin ja täydennettävissä koko eliniän ajan.

Työelämä tietojen ja -taitojen tulisi olla osa opetusta kaikilla koulutusasteilla. Oppilaitosten tulisi toimia tiiviissä yhteistyössä työelämän ja työvoimaviranomaisten kanssa.

Opintojen aikaiset harjoittelut ja työssäoppimisjaksot sekä työelämäläheiset tutkintojen suorittamistavat edistävät työllistymistä. Opiskelijoita ei tule kuitenkaan käyttää ilmaisen työvoiman reservinä esimerkiksi palkattomissa harjoitteluissa.

Toimenpiteet:

- a) Sisällytetään opetukseen työelämä taitoja ja yrittäjyyskoulutusta. Tarjotaan yrittäjyyskoulutusta myös kaikille halukkaille työttömille tai työssäkäyville. (T, K, E)
- b) Edistetään akateemisen ja opiskelun aikaisen yrittäjyyden mahdollisuuksia kehittämällä innovaatio- ja yrityshautomotoimintaa. (T, K)
- c) Luodaan maahanmuuttajille suunnattuja yrittäjien tukipalveluita ja koulutusta. (E)
- d) Kohdennetaan nuorisotyöttömyyden vähentämiseen tarkoitettut resurssit tehokkaiksi havaittuihin keinoihin, kuten työmarkkinatuella rahoitettuihin harjoitteluihin ja työssäoppimismahdollisuuksiin. Varmistetaan samalla, että nuorisotakuun tavoitteita tukevat peruspalvelut, kuten koulutus- ja terveystyöpalvelut, ovat riittävästi resursoituja. (T, K, E)

2. Jokainen suomalainen saa toiselta asteelta valmiudet työelämään, korkeakouluun hakeutumiseen ja elinikäiseen oppimiseen

Koulutus ja osaaminen ovat kansakuntamme suurimpia voimavaroja. Korkeaa osaamistasoa tulee vaalia ja vahvistaa entisestään. Muuttuvassa maailmassa koulutuksen avulla hankittu monipuolinen osaaminen on entistä tärkeämpää myös yksilön näkökulmasta.

Koulutus on yksi pitkien ja yhtenäisten työurien tae. Pelkän peruskoulun käyneiden työura on useita

vuosia lyhyempi kuin korkeammin koulutettujen muun muassa epävarmempien työllistymismahdollisuuksien ja pitempien työttömyysjaksojen vuoksi. Kaikilla tulisi olla mahdollisuus suorittaa itselleen parhaiten sopiva koulutus.

Erilaisille oppijoille ja erilaisissa elämäntilanteissa oleville tulee tarjota joustavia ja monipuolisia tapoja suorittaa ammatillisia perustutkintoja.

Suomen edellinen tavoite 42 % korkeakoulutusasteesta on saavutettu, joten tarvitsemme uuden tavoitteen.

Toimenpiteet:

- a) Taataan jokaiselle aloituspaikka toisen asteen koulutuksessa ja varmistetaan että koko ikäluokka käy perusasteen jälkeisen koulutuksen. (T)
- b) Turvataan ammatillisen koulutuksen laatu säilyttämättä lähiopetuksen määrä vähintään nykyisellä tasolla. Tehdään nykyisestä määrästä lakisääteinen minimi. (T)
- c) Tasoitetaan oppilaitosten ja opetustarjonnan alueellisia eroja verkko-opintomenetelmillä. Parannetaan esimerkiksi MOOC-opintojen (Massive Open Online Courses, massiiviset avoimet verkkokurssit) hyväksilukemista opinnoissa. (T)
- d) Varmistetaan, että oppimisen taitoja kehittäviä kokonaisuuksia sisältyy kaikkiin toisen asteen opintoihin. (T)
- e) Kehitetään mahdollisuutta suorittaa toisen asteen opinnot yhdistelmäutkintona, jossa opiskellaan neljässä vuodessa sekä ammatillinen että yleissivistävä koulutus. Kartoitetaan parhaat käytännöt yhdistelmäutkintojen järjestämisestä ja edistetään niiden käyttöönottoa koko maassa. (T)
- f) Mahdollistetaan, että korkeakouluopintoja voi suorittaa jo toisen asteen opintojen aikana. (T, K)
- g) Tuetaan aliedustettuja ryhmiä korkeakouluopintoihin hakeutumisessa esimerkiksi järjestämällä valmentavia opintoja maahanmuuttajataustaisille nuorille, purkamalla tiettyjen alojen sukupuolittunutta mainetta sekä varmistamalla, että vammaisuus ei estä opintojen suorittamista. (T, K)
- h) Poistetaan terveystieto ylioppilaskirjoituksissa kirjoitettavien aineiden joukosta muiden oppiaineiden kirjoittavien määrän lisäämiseksi. (T)
- i) Ennakoidaan lukion suorittavien ja ammatillisesta koulutuksesta korkeakouluun jatkavien määrästä tavoite tulevien vuosien korkeakoulutettavien määrälle. Otetaan huomioon korkeakoulutettujen tuleva työmarkkinatilanne. (K)

3. Aikuis- ja täydennyskoulutus valmistaa työelämän murrokseen

Jatkuva oman osaamisen kehittäminen valmistaa parhaiten alalta toiselle siirtymiseen rakennemuutosten tullessa ja mennessä. Jatkuvasta kouluttautumisesta ja oman osaamisen kehittämisestä onkin tehtävä kaikkien oikeus.

Täydennyskoulutuksen ja aikuiskoulutuksen rahoitusta ei tule pirstaloida. Rahoitus tulisi koota suurempiin kokonaisuuksiin ja pidempiin jaksoihin, jotta koulutuksessa voidaan keskittyä koulutukseen jatkuvan rahoituksen hakemisen sijaan. Myös julkisen sektorin työntekijöiden täydennyskoulutusmahdollisuudet tulee turvata.

Työttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys on iso yhteiskunnallinen ongelma, jota pyritään ratkaisemaan myös työvoimakoulutuksella. Työvoimakoulutus on tarkoitettu ensisijaisesti työttömille ja työttömyysuhan alaisille aikuisille, joilla on oppivelvollisuus suoritettuna. Työvoimakoulutusta tulisi kehittää ja toteuttaa se koulutuksen ja työnteon mahdollisesti yhdistävällä mallilla niin, että se johtaisi jatkossa todellisiin työhöihin.

Toimenpiteet:

- a) Tehdään aikuis- ja täydennyskoulutuksesta arkipäivää kaikille työikäisille luomalla toimiva koulutustilijärjestelmä. (E)
- b) Kootaan täydennyskoulutuksen rahoitus suurempiin kokonaisuuksiin. (E)
- c) Kasvatetaan työnantajien osuutta täydennyskoulutuksen rahoituksessa silloin, jos koulutus on suoraan työnantajan tarpeisiin suunnattu. (E)

Laadukasta opetusta ja oppimista läpi elämän

1. Suomessa on maailman parhaat opettajat

Kunnianhimoiset tavoitteet maailman osaavimmasta kansasta tarvitsevat toteutuakseen osaavia, päteviä ja itseään koko työuransa ajan kehittäviä opettajia. Työelämän osaamistarpeet, opiskelijoiden joustavat opintopolut, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen sekä opiskelijoiden osallisuuden lisääminen edellyttävät opettajilta uudenlaista, luovaa pedagogista osaamista, dynaamista ja joustavaa työnkuvaa sekä verkosto- ja sidosryhmäyhteistyötä.

Opettajien ammattitaito ja sitoutuminen työhönsä on yksi avaintekijä suomalaisen peruskoulun menestyksessä. Laadukkaaseen opettajankoulutukseen on edelleen taattava riittävästi resursseja. Koulutuksen järjestäjien on huolehdittava opettajien jaksamisesta työssään. Opettajien päätehtävät ovat opettaminen, oppilaiden tukeminen ja opetuksen suunnittelu. Tarpeetonta raportointikuormaa tulee ennaltaehkäistä ja purkaa.

Ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen opettajilla tulee olla pääsääntöisesti opetustehtävää vastaava alan tutkinto: soveltuva ylempi korkeakoulututkinto. Tutkinnon lisäksi vaaditaan kolmen vuoden käytännön työkokemus alalta ja pedagoginen pätevyys.

Suomalainen pedagogiikan ja didaktiikan koulutus yliopistoissa on korkeatasoista. Didaktista osaamista on hyödynnettävä myös korkeakouluopetuksessa. Myös yliopistojen opettajilla tulee jatkossa olla pedagoginen pätevyys.

Toimenpiteet:

- a) Korkeakoulutukseen asetetaan vähimmäismäärä pedagogista osaamista, jota opetustehtävissä toimivalla henkilökunnalla tulee olla. Uransa alkuvaiheessa oleva opettaja voi hankkia osaamisen myös työn ohessa opiskellen, ja sen tulee olla uralla etenemisen ehtona ja näkyä palkassa. (K, O)
- b) Kehitetään varhaiskasvatuksen toimijoiden täydennyskoulutusta siten, että monialainen yhteistyö päiväkodeissa vahvistuu. (O, V)

2. Opettajien osaaminen aina ajan tasalla

Opettajien osaamisen kehittämisen tulee olla suunnitelmallista ja pitkäjänteistä. Täydennyskoulutuksen järjestämisessä tulee turvata perusopintojen ja täydennyskoulutuksen integrointi, tutkimusperustaisuus ja tulevaisuuden osaamistarpeiden määrittely. Ammatillisilta opettajilta edellytetty vahva työelämän tuntemus vaatii systemaattista ammatillisen osaamisen

päivittämistä koko opettajan työuran ajan.

Oppilaitosyhteisön toimintakulttuurilla on suuri merkitys opettajien ammatilliselle hyvinvoinnille ja koko työuran aikaiselle osaamisen kehittämiseksi. Oppilaitosjohtoon sitoutuminen ja osaamisen johtaminen, työnohjaus, kollegiaalinen yhteistyö, yhdessä tekeminen ja vertaisryhmämentorointi auttavat opettajia heidän työssään. Opetusteknologian käytön ja käytänteiden opettelu vaatii erityistä tukea. Yksi lupaava malli ovat tietotekniikan vertaisopettajat, joiden työajasta osa varataan muiden opettajien auttamiseen tieto- ja viestintäteknikkaan liittyvissä asioissa.

Toimenpiteet:

- a) Kytetään opettajien täydennyskoulutustehtävä ja siihen varatut resurssit opettajakoulutuksen perusopintoja antavien yliopistojen ja ammatillisten opettajakorkeakoulujen tehtäväksi ja rahoitukseen. (O)
- b) Otetaan vertaisryhmämentorointi osaksi oppilaitosten toimintaa ja varataan siihen riittävät resurssit. (O)
- c) Ammatillisten opettajien tulee päästä työelämäjaksolle vähintään viiden vuoden välein. (O, E)
- d) Parannetaan tieto- ja viestintäteknologiaan liittyvien käytäntöjen leviämistä esimerkiksi vertaisopettajamalleja hyödyntäen (V, P, T, K).

3. Korkeakoulujen rahoitus palkitsee laadusta ja on ennakoitavaa

Korkeakoulut tarvitsevat pitkäjänteistä ja ennakoitavissa olevaa rahoitusta tuloksesta palkitsemisen lisäksi. Kaikkea rahoitusta korkeakouluille ei tule jakaa kilpailun perusteella. Keskinäisen kilpailun sijaan korkeakouluja tulisi kannustaa yhteistyöhön ja hyvien käytäntöjen jakamiseen.

Laatumittareiden tulee mitata todistetusti laadukasta opetusta ja tutkimusta tuottavia tekijöitä, eikä yksittäisten määrää ja nopeutta mittaavien mittareiden painoarvo saa olla liian suuri. Valmistuneiden uraseurannasta saatavaa tietoa korkeakoulutettujen työllistymisestä omille aloilleen tulee soveltaa osaksi rahoitusmallia.

Toimenpiteet:

- a) Irrotetaan nykyistä suurempi osa korkeakoulujen rahoituksesta yksittäisistä mittareista ja jaetaan se suoraan korkeakouluille. (K)
- b) Kasvatetaan tutkintojen painoarvoa yliopistojen rahoitusmallissa ja parannetaan laatumittaristoa. (K)
- c) Verrataan tutkimusrahoituksessa aloja muihin saman alan yksiköihin eikä yliopistoja kokonaisuuksina toisiinsa. (K)
- d) Lisätään laadullisten mittareiden joukkoon omalle alalle työllistymistä seuraava mittari. (K)

4. Aikuiskoulutus ja vapaa sivistystyö vahvistavat elinikäistä oppimista

Yhteiskunnallinen osallistuminen ja aktiivisuus edellyttävät osaamisen kehittämistä koko elämänkaaren ajan.

Vapaa sivistystyö tulee säilyttää nykymuotoisena ja sen tulee olla helposti saavutettavissa alueella kuin alueella. Kansalais- ja kansanopistojen tehtävänä on sivistyksen ja sosiaalisen pääoman

lisääminen. Erityisesti niiden pitää keskittyä väestöryhmiin, jotka eivät ole muun koulutuksen piirissä.

Näyttötutkinnot tulee säilyttää joustavana tutkinnon suorittamistapana, jossa ammattitaito osoitetaan työelämässä riippumatta siitä, onko osaaminen kertynyt työkokemuksen, opintojen tai muun toiminnan kautta. Kaikki ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot tulee voida suorittaa näyttötutkintona.

Avoimen yliopiston ja avoimen ammattikorkeakoulun tulee tarjota avoimesti opintoja ikään, sukupuoleen tai koulutustaustaan katsomatta. Yksilölle koituvat kustannukset (€/op) tulee pitää jatkossakin kohtuullisena, jotta mahdollisimman suurella joukolla on mahdollisuus osallistua itsensä kehittämiseen.

Toimenpiteet:

- a) Turvataan vapaan sivistystyön ja ammatillisen aikuiskoulutuksen resurssit ja alueellinen saatavuus. Kohdennetaan vapaan sivistystyön yksiköiden rahoitus jatkossakin suoraan koulutusyksiköiden ylläpitäjille. (E)
- b) Vapaan sivistystyön oppilaitoksissa sekä aikuis- ja täydennyskoulutuksessa omaehtoista täydentävää opiskelua on tuettava opintosetelein tai muin alennuksin nykyistä enemmän koulutuksessa aliedustettujen ryhmien laajemman osallistumisen turvaamiseksi. (E)

Oppimisen edellytyksenä hyvinvointi ja terveys

1. Yhdenvertaisuutta opiskelijaterveydenhoitoon

Terve opiskelija oppii paremmin. Opiskelijalla on opiskelupaikkakunnasta, koulutusasteesta tai korkeakoulujärjestelmästä riippumatta oltava oikeus riittävään ja asiantuntevaan opiskelijaterveydenhuoltoon. Myös mielenterveyspalveluja on oltava riittävästi saatavilla. Oikein suunnatuilla panostuksilla terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen voidaan kaventaa terveyseroja. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on tehokkaaksi ja toimivaksi osoittautunut tapa järjestää yliopisto-opiskelijoiden terveydenhoito. Myös ammattikorkeakouluopiskelijat on saatettava YTHS:n palveluiden piiriin.

Toimenpiteet:

- a) Turvataan peruskoulun ja toisen asteen koulu- ja opiskelijaterveydenhoidon resursointi. (T)
- b) Annetaan Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle (YTHS) järjestämisvastuu kaikkien korkeakouluopiskelijoiden terveydenhoidosta ja turvataan toiminnan rahoitus. (K)

2. Terveellinen ja turvallinen kouluympäristö

Perusopetuksen opetusryhmän maksimikoko tulisi säätää lailla. Ryhmää pienentävänä tekijänä tulee ottaa huomioon tehostettua ja erityistä tukea saavat oppilaat sekä eri kieli- ja kulttuuritaustaiset oppilaat. Riittävän pieni ryhmäkoko mahdollistaa hyvän oppilaantuntemuksen ja yksilöllisemmän

opetuksen. Se vahvistaa turvallisen ja viihtyisän oppimisympäristön syntymistä ja on yksi suurin oppimistuloksiin vaikuttava tekijä.

Peruskoulun kannustava ja yhteisöllinen ilmapiiri luo pohjan elinikäiselle oppimiselle ja hyvinvoinnille. Koulujen tulee panostaa henkilöstön ja oppilaiden hyvinvointiin, viihtyvyyteen ja jaksamiseen. Oppilaskuntatoiminta, opettajat, vanhempainyhdistykset ja kunnan monialainen yhteistyö ovat tärkeitä työkaluja.

Koulukiusaaminen on henkistä tai fyysistä väkivaltaa, jota ei tule hyväksyä millään koulutusasteella tai missään muodossa. Opettajille, oppilaitosten muulle henkilökunnalle, oppilaille ja opiskelijoille tulee tarjota työkaluja, koulutusta ja valmennusta kiusaamisen tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen. Oppilaitoksissa on oltava valmius ja toimintaohjeet myös opettajien ja henkilökunnan taholta tapahtuvan kiusaamisen tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen.

Koulujen ja päiväkotien home- ja sisäilmaongelmia tulee ennaltaehkäistä laadukkaalla rakentamisella, valvonnalla, suunnitelmallisilla vuosikorjauksilla sekä tilojen oikeaoppisella käytöllä. Jos sisäilmaongelmia kuitenkin ilmenee, tulee henkilökunnalle ja oppilaille tarjota viipymättä korvaavat, terveelliset tilat. Peruskorjausten yhteydessä koulut ja päiväkodit tulee päivittää nykyaikaisiksi, joustaviksi oppimisympäristöiksi.

Toimenpiteet:

- a) Asetetaan nollatoleranssi koulukiusaamiselle ja tarjotaan oppilaitosten henkilöstölle sekä oppilaille ja opiskelijoille kiusaamisen tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen liittyvää koulutusta. Vahvistetaan vertaistuen ja sovittelun roolia kiusaamisen ratkaisussa. (V, P, T, K)
- b) Nostetaan tietoisuutta korkeakoulukiusaamisesta ja vahvistetaan kiusattujen korkeakouluopiskelijoiden tukiverkostoa esimerkiksi nimeämällä häirintäyhdyshenkilöitä sekä henkilökunnan että opiskelijoiden puolelta. Lisäksi tarvitaan toimintaohjeet henkilökunnalle ja opiskelijoille korkeakoulukiusaamisen puuttumiseksi. (K)
- c) Ennaltaehkäistään home- ja sisäilmaongelmia tiukoilla rakennusmääräyksillä ja valvonnalla sekä suunnitelmallisilla vuosikorjauksilla. Rakennuttajien on annettava uudisrakennuksille homevapaustakuu, eli lupaus rakennuksen terveydestä, seuraavaksi 50 vuodeksi. (V, P, T, K)
- d) Puututaan sisäilmaongelmiin viipymättä: korjataan tai puretaan sisäilmaongelmaiset koulut ja päiväkodit. (V, P, T, K)

3. Riittävät tukipalvelut oppimisen turvaajina

Koululaisilla ja opiskelijoilla on oikeus hyvään ohjaukseen ja opetukseen kaikissa oppilaitoksissa kautta Suomen. Peruskoulu on viimeinen hetki, jolloin yhteiskunnalla on mahdollisuus saada kontakti jokaiseen ikäluokan nuoreen. Kouluyhteisön tulee olla läheisessä yhteistyössä nuoris-, sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Aktiivinen monialainen yhteistyö estää syrjäytymisen jo varhaisessa vaiheessa. Kuntien tulee panostaa jo nuorisolain perusteella perustettuihin nuorten ohjaus- ja palveluverkostoihin ja hyödyntää peruskoulua näiden tarjontakanavana.

Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus koulutukseen vammasta, sairaudesta, oppimisvaikeuksista tai sosiaalisista ongelmista riippumatta. Koulun tulee tuntea lain määräämät velvollisuutensa ja tukea erityisjärjestelyjä tarvitsevaa oppilasta ja tämän vanhempia. Ohjauksella ja riittäväillä tukitoimilla sekä koulutuksen sopeuttamisella taataan kaikille mahdollisuus päästä opintoihin.

Toisella asteella tapahtuvien keskeytysten määrä tulee vähentää. Tämä edellyttää paitsi laadun ja opetustarjonnan parantamista, myös henkilökohtaista ohjausta, riittäviä tukipalveluita sekä opiskelijoiden toimeentulon turvaamista ja opiskelija-asuntojen määrän lisäämistä.

Toimenpiteet:

- a) Kehitetään ohjaus- ja tukipalveluita niin, että jokainen opiskelija saa riittävästi tarvitsemaansa henkilökohtaista ohjausta. Jokaista kahtasataa oppilasta kohden on oltava täysipäiväinen opinto-ohjaaja. (P, T)
- b) Turvataan terveysongelmista ja oppimisvaikeuksista kärsivien mahdollisuus koulutukseen parantamalla oppimisen tukipalveluja, kuten koulu- ja opintopsykologien ja koulukuraattorien palvelujen saatavuutta ja laatua. (P, T)
- c) Taataan lainsäädännöllä opiskelijan oikeus olla menettämättä opiskeluoikeuttaan sairauden tai kuntoutumisen vuoksi sekä oikeus jatkaa opintojaan ilman opintojen tavoiteajan ja opinnoissa läsnäoloajan menetystä (K)
- d) Koulujen on tiedotettava oppilaille ja vanhemmille mahdollisuudesta oppimista tukeviin erityisjärjestelyihin vamman tai sairauden pakottaessa oppilaan pitkiin poissaoloihin yhteisestä opetuksesta. (P)
- e) Vahvistetaan monialaista yhteistyötä kunnan eri toimialojen välillä. Peruskouluissa, ammatillisessa koulutuksessa ja lukioissa tulee olla läsnä nuoriso-, sosiaali- ja terveystoimen edustajat, jotka tekevät säännöllistä ja tehokasta yhteistyötä opettajien kanssa. (P, T)

4. Koulu kasvattaa terveelliseen elämäntapaan

Liikunnalla ja ruokailulla on merkittävä yhteys terveyteen ja hyvinvointiin. Laadukas, maksuton kouluruokailu edistää lasten terveyttä ja kasvattaa terveellisiin ja ekologisiin ruokailutottumuksiin. Korkeakouluopiskelijoiden terveellinen ja edullinen ruokailu mahdollistetaan ateriatuella.

Koululiikunnan tärkein tehtävä on edistää hyvinvointia sekä innostaa liikkumiseen ja yhdessä tekemiseen. Lisäksi lyhyilläkin liikuntahetkillä on todettu olevan oppimista edistävä vaikutus. Kaikissa kouluissa tulee olla mahdollisuus välituntiliikuntaan. Myös vammaisilla oppilaille on oikeus laadukkaaseen koululiikuntaan.

Toimenpiteet:

- a) Kouluruuan on oltava laadukasta sekä eettisesti ja ekologisesti tuotettua. Kouluruuan valmistuksessa pyritään suosimaan mahdollisimman lähellä tuotettua ruokaa ja kasviproteiineja lihan sijaan. Kannustetaan kouluja tarjoamaan oppilaille maksuttoman päiväaterian lisäksi omakustannushintaista aamupalaa. (V, P, T)
- b) Sisällytetään opettajien perus- ja täydennyskoulutukseen tietoa liikunnan oppimista edistävästä vaikutuksesta ja keinoista lyhyiden liikuntahetkien sisällyttämiseen koulupäivään myös varsinaisten liikuntatuntien ulkopuolella. (O)
- c) Luovutaan liikuntatuntien sukupuoleen perustuvasta ryhmäjaosta. (P, T)
- d) Kehitetään korkeakoulujen liikuntapalveluita monipuolisesti. (K)

Tulevaisuuden koulu vastaa tulevaisuuden haasteisiin

1. Opetussisällöt päivitettävä vastaamaan tulevaisuuden tarpeisiin

Koulutuksen on taattava oppilaille riittävät valmiudet jatkokoulutukseen, elinikäiseen oppimiseen ja yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen muuttuvassa maailmassa. Oppiaineiden välillä on tehtävä yhteistyötä, jotta oppilaat ymmärtävät erillisten oppisisältöjen yhteydet toisiinsa ja reaali maailmaan.

Koulu kasvattaa yhteisöllisyyteen ja humaaneihin arvoihin sekä kestäväan kehitykseen ja huolehtimaan luonnosta ja ympäristöstä varhaiskasvatuksesta alkaen. Oppiimisympäristö ulottuu koulun seinien ulkopuolelle ja koulun ovet ovat auki vierailijoille ja erilaisille yhteistyötahoille seurakunnista järjestöihin.

Peruskoulun ja toisen asteen opetukseen on syytä sisällyttää ongelma- ja ilmiölähtöisen oppimisen sekä tutkivan oppimisen menetelmiä, joissa painotetaan oppilaan omaa aktiivisuutta tiedon hankinnassa ja analysoinnissa. Opiskelun painopisteen tulisi siirtyä yksityiskohtaisten asiasisältöjen ulkoa opettelusta ja mekaanisesta opiskelusta tiedonhankintataitojen hankkimiseen, ilmiöiden ja niiden merkitysten ymmärtämiseen ja kokonaisuuksien hahmottamiseen. Hyvät tieto- ja viestintätekniikan taidot ovat edellytys tiedon hankinnalle ja käsittelylle, ja niiden opiskelu tulee aloittaa jo varhaiskasvatuksessa.

Opetustehtävän ohella koulutuksen järjestäjien ja toteuttajien on syytä pohtia yhteisöllisesti toimintansa kasvatuksellista suuntaa siten, että se vastaa yhteisön arvoja. Tällainen arvokeskustelu vahvistaa opettajien valmiuksia sisällyttää media-, ihmisoikeus-, tasa-arvo-, monikulttuurisuus-, ympäristö-, väkivallattomuus-, rauhan- ja kulttuurikasvatusta osaksi opetustaan. Kaikille oppilaille on opetettava yhteistä maailmankatsomustietoa, jossa käsitellään erilaisten arvojen ja katsomusten syntyä ja perusteita nykyisen eriytetyn oman uskonnon opetuksen sijaan. Esimerkiksi luontokoulujen toimintojen avulla oppilaiden on voitava muodostaa tieteellisesti perusteltuja omakohtaisia näkemyksiään luonnon ja ihmisen vuorovaikutuksesta ympäristössään, unohtamatta ilmastonmuutoksen kaltaisia laajoja ekologisia teemoja. Taito- ja taideaineiden opetus on erittäin arvokasta ja tukee osaltaan oppilaiden persoonallisuuden kehitystä.

Toimenpiteet:

- a) Sisällytetään tieto- ja viestintätekniikan taitojen kehittäminen ja ohjelmointi osaksi jokaista koulutusastetta varhaiskasvatuksesta lähtien. Varataan perus- ja toisella asteella aikaa pelkästään tieto- ja viestintätekniikkaan liittyvien taitojen opetteluun. (V, P, T, K)
- b) Siirrytään eriytetystä oman uskonnon opetuksesta kaikille oppilaille yhteiseen maailmankatsomustietoon. (P, T)
- c) Tuodaan arvokeskustelu ja eettinen toiminta osaksi jokaisen koulun arkea. (V, P, T, K)

2. Uudet opetus- ja oppimismenetelmät mullistavat koulutuksen

Verkko-opintotarjonnan kasvaessa yksilöiden mahdollisuus kartuttaa omaehtoisesti osaamistaan kasvaa. Jähmeä tutkintokeskeisyys ei riitä tulevaisuuden koulutus- ja työmarkkinoilla, joten

oppilaitosten on luovuttava putkitutkinnoista, siirryttävä osaamiskeskeiseen ajatteluun ja otettava ripeästi käyttöön uudenlaisia opetusmenetelmiä.

Viihtyisät ja joustavat oppimistilat mahdollistavat erilaisten opetusmenetelmien hyödyntämisen. Digitaalisia oppimisympäristöjä, verkko-opetusta ja soveltuvaa teknologiaa tulee hyödyntää opetuksessa kaikilla koulutusasteilla.

Suomalaiset peruskoulut käyttävät nykyisin 300 miljoonaa euroa vuodessa oppimateriaaleihin. Oppimateriaalien hankintalogiikkaa on kehitettävä avoimien lisenssien suuntaan. Mikäli oppimateriaalit ostettaisiin ja tuotettaisiin avoimesti lisensoituna, ne olisivat opettajien muokattavissa ja kaikkien veronmaksajien saatavilla. Esimerkiksi varaamalla opettajien työaika oppimateriaalityöhön voidaan hyvinkin nopeasti saada laadukkaita, vapaasti käytettäviä oppimateriaaleja laajaan käyttöön.

Korkeakoulujen yksisuuntaisia massaluentoja voidaan korvata laadukkaalla, helposti toistettavalla verkko-opetuksella. Vapautuvat henkilökohtaiset opetusresurssit kannattaa käyttää kaksisuuntaiseen kontaktiopetukseen, jossa opiskelija ei ole passiivinen kuluttaja. Käänteisiä opetusmenetelmiä (flipped classroom), eli teorian itsenäistä opiskelua videoilta ja lähiopetuksen käyttöä keskustelulle, pohdinnalle ja ongelmanratkaisulle, voidaan soveltaa myös peruskoulussa ja toisella asteella. Verkko-opetuksen tulee olla kaikkien Suomen saman alan opiskelijoiden ja oppilaitosten käytössä, jolloin päällekkäisen työn määrä vähenee.

Uusien opetusmenetelmien käyttöönoton on perustuttava tieteelliseen tietoon. Pelkkä teknologian käyttö ei saa olla itsetarkoitus. Perusopetuksen ja toisen asteen uusien opetusmenetelmien käyttöönotto tulee tapahtua systemaattisesti niin, että hyvät käytänteet tutkitaan ja dokumentoidaan, jotta ne voidaan ottaa käyttöön muuallakin ilman päällekkäistä työtä.

Toimenpiteet:

- a) Lisätään avointen ja sähköisten oppimateriaalien käyttöä kaikilla asteilla. (V, P, T, K)
- b) Digitaaliset välineet eivät saa jäädä kiinni vanhempien tuloista, vaan koulun on tarjottava lainalaitteet niitä tarvitseville. (P)
- c) Valtion on panostettava avoimien oppimateriaalien tuotantoon kansallisella tasolla. (P, T, K)
- d) Lisätään sähköisiä opiskelumahdollisuuksia korkeakouluopetuksessa ja avoimissa korkeakouluopinnoissa. Varmistetaan, että Suomessa on alueellisesti kattavat tietoliikenneyhteydet opintojen suorittamiseksi paikasta riippumatta. (K, E)

3. Koulut ja oppilaitokset ovat demokraattisia yhteisöjä

Oppimista ja opiskelumotivaatiota edistää oppilaiden ja opiskelijoiden tunne osallisuudesta ja vastuusta kouluyhteisössä. Lapsille ja nuorille on annettava valtaa ja vastuuta heidän ikänsä karttuessa. Vanhemmat pitää saada mukaan kouluyhteisöön oppilaiden ja koko koulun henkilökunnan kanssa. Kouludemokratiaa on vahvistettava jo peruskoulun tasolla. Demokratiaa ja osallisuutta tulee vahvistaa myös kuntien kouluihin liittyvässä päätöksenteossa. Kouluyhteisöjen tulee saada äänensä kuuluviin esimerkiksi kouluverkkoon liittyvässä päätöksenteossa.

Ylioppilaskuntien ja ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntien jäsenyyden perusteet ovat samankaltaiset, mutta vain toiseen opiskelijat kuuluvat automaattisesti. Yhdenvertaisuuden nimissä opiskelijoiden automaatiojäsenyys tulisi laajentaa koskemaan myös ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntien jäseniä. Autonominen yliopisto ja ammattikorkeakoulu tarvitsevat autonomisesti rahoitetut ylioppilaskunnat ja opiskelijakunnat tuekseen ja vastapainokseen. Rahoitus ei voi olla sidottu yliopistolta tai ammattikorkeakoululta saatavaan rahoitukseen tai valtion

budjettirahoitukseen.

Toimenpiteet:

- a) Säädetään ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntiin automaatiojäsenyys. (K)
- b) Peruskoulujen oppilaskunnat ja toisen asteen oppilaitosten opiskelijakunnat on otettava aidosti mukaan koulua koskevaan päätöksentekoon uuden lainsäädännön mukaisesti. (P, T)
- c) Vahvistetaan ammattikorkeakoulujen autonomiaa kehittämällä niiden hallintomallia julkisoikeudellisten yliopistojen kaltaiseksi. (K)

4. Koulutus järjestettävä tarkoituksenmukaisesti

Pääsääntöisesti peruskoulutuksen ja varhaiskasvatuksen järjestämisvastuu on kunnilla. Erityisen harkituissa, harvoissa poikkeustilanteissa voidaan koulutuksellisen tasa-arvon turvaamiseksi antaa järjestämisvastuu muulle taholle. Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että yhtenäinen ja oppilaan tarpeet huomioon ottava koulutuspolku toteutuu ilman tarpeettomia katkoja ja nivelaiheita.

Toisella asteella ja korkeakoulutuksessa tulee tehdä hallittua rakenteellista kehittämistä ja tarkoituksenmukaisia muutoksia koulutuksen järjestäjäverkkoon. Tavoitteena pitää olla opetuksen laadun ja opintotarjonnan parantaminen, vahvojen koulutuksen järjestäjien toimintaedellytysten parantaminen ja jatko-opintoihin ja työelämän tarpeisiin vastaavan koulutuksen alueellisen saatavuuden turvaaminen.

Toimenpiteet:

- a) Siirretään varhaiskasvatus sosiaalitoimesta opetustoimeen kaikkialla. (V)
- b) Lisätään alueellisesti lukiodien, aikuislukiodien, ammatillisten oppilaitosten ja aikuiskoulutuskeskusten välistä yhteistyötä. Opinto-ohjauksen tulee tarvittaessa ulottua myös oppilaitosrajojen yli, ja siirtymis- ja hyväksilukumahdollisuuksia eri oppilaitosten välillä ovat parannettava. Eri opintopolkujen rahoitusta ei pidä yhdistää, vaikka koulutuksenjärjestäjä olisi yhteinen. (T, E)
- c) Korkeakouluverkkoa kehitetään rakenteellisesti siten, että kaikille opiskelijoille voidaan tarjota laadukas koulutus, riittävän laaja koulutustarjonta sekä toimivat opiskelijapalvelut. Yliopistoverkkoa kehitettäessä tulee painottaa koulutuksellisia ja tieteellisiä perusteita sekä ammattikorkeakouluverkkoa kehitettäessä näiden lisäksi tarkoituksenmukaisesti alueen työvoimatarpeesta nousevia tarpeita.

5. Opiskelijavalinnassa pois tuplatauksesta ja pakkohauista

Korkeakoulujen opiskelijavalinnan tarkoituksena on ohjata kullekin alalle tarkoituksenmukainen määrä soveltuvimpia ja motivoituneimpia opiskelijoita. Aloituspaikkamäärien tulee vastata yhteiskunnan tarpeita ja perustua laadukkaisiin ennusteisiin alan työllisyydestä. Koulutuksen järjestämisestä aiheutuvien kustannusten ei tule olla määräävä tekijä aloituspaikoista päätettäessä.

Opiskelijavalintajärjestelmä ei saa aiheuttaa ylimääräistä kitkaa opintojen nivelvaiheisiin tai estää opiskelijoiden uudelleensuuntautumista. Ketään ei pidä pakottaa hakeutumaan korkeakoulutukseen vasten tahtoaan, sillä pakkohaku vääristää hakijamääriä ja ohjaa opiskelijoita aloille, joita he eivät ole motivoituneita opiskelemaan.

Valintakoe on tulevan opiskelijan ensimmäinen mahdollisuus tutustua alaan, ja sen tulisi esitellä

alaa ja siellä tehtävää työtä realistisesti. Tuplatestauksesta tulee luopua: Mikäli pääsykoemateriaalina on ainoastaan toisen asteen oppimäärä valitusta aineesta, tulee valinta lähtökohtaisesti toteuttaa motivaatiotestauksen ja ylioppilastutkinnon tai toisen asteen päättötodistuksen arvosanojen perusteella.

Avoimen yliopiston tehtävä on laajentaa yliopiston opetus niidenkin saataville, jotka eivät ole siinä täysipäiväisesti osallisena ja toteuttaa tältä osin elinikäisen oppimisen tehtävää.

Toimenpiteet:

- a) Varmistetaan, ettei opiskelijavalintajärjestelmä estä soveltuvien ja motivoituneiden opiskelijoiden hakeutumista alalle, vaikka heillä olisikin jo muun alan opiskelupaikka tai tutkinto. (K)
- b) Käytetään eri aloilta valmistuneiden laadullista työllistymistä mittarina yliopistojen opiskelijamääriä koskevassa päätöksenteossa. (K)
- c) Poistetaan pakkohaku alle 25-vuotiaiden työmarkkinatuen saamisen ehdoista. (K)
- d) Lopetetaan päällekkäinen testaaminen eli korvataan toisten asteen oppimääriä vastaavat pääsykokeet motivaatiota mittaavalla menettelyllä tai valitaan opiskelijat suoraan toisen asteen opintomenestyksen perusteella. (K)

6. Syvennetään korkeakoulujen välistä yhteistyötä

Yliopistoilla ja ammattikorkeakouluilla on tällä hetkellä toisistaan poikkeava tehtäväkenttä ja oma paikkansa yhteiskunnan kehittämisessä. Korkeakoulusektorien yhteistyötä on kuitenkin mahdollista syventää. Yhteistyön tarkoituksena on vapauttaa resursseja tärkeimpiin toimintoihin eli opetukseen, kehittämistoimintaan ja tutkimukseen. Yhteistyötä voidaan lisätä tukipalveluissa, laitteistojen ja tilojen käytössä sekä soveltuvissa määrin myös opetuksessa.

Haluamme nähdä myös nykymallien ylitse. Mahdollistetaan korkeakoulusektoreiden rajat ylittävät alueelliset ja paikalliset kokeilut, joissa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toiminnot ja opintopolut yhdistetään samaan organisaatioon.

Toimenpiteet:

- a) Mahdollistetaan alueellisesti uudet korkeakoulukokeilut sektorirajojen yli. Lähtökohtaisesti pidetään oma lainsäädäntö yliopisto- ja ammattikorkeakoulusektoreille, jotta ne voivat toteuttaa omia perustehtäviään parhaalla mahdollisella tavalla. (K)
- b) Lisätään väyliä ja tapoja hyväksilukea aiempia opintoja yli sektorirajojen ja madalletaan kynnyksiä siirtyä oikealle opiskelualalle myös korkeakouluissa. (K)
- c) Lisätään yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyötä tukipalveluissa, laitteistojen ja tilojen käytössä sekä opetuksessa. Mikäli yhteistyön lisäämiselle ilmenee lainsäädännöllisiä esteitä, ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin niiden poistamiseksi. (K)

7. Tutkijakoulutuksesta asiantuntijaksi

Tutkijakoulutus on korkealaatuisen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän tukijalka.

Tutkijakoulutuksen tulee vastata paitsi tieteenalan omiin tarpeisiin, myös valmistaa tohtorit työskentelemään kansainvälisessä, monitieteisessä ympäristössä, sekä antaa valmiudet toimia tutkimuslaitosten lisäksi julkisen ja yksityisen sektorin vaativissa asiantuntijatehtävissä. Jatko-opiskelijoiden asema yliopiston sisällä on turvattava opintojen rahoittajasta riippumatta. Jatko-opiskelijana tehtävä tutkimustyö on tunnustettava oikeaksi työksi, joka mm. kerryttää eläkettä.

Toimenpiteet:

- a) Tutkijakoulutus yliopistoissa järjestetään tieteenalarajat ylittävissä tutkijakouluissa, jotka voivat olla myös useamman yliopiston yhteisiä. (K)
- b) Tutkijakoulutukseen sisällytetään jakso ulkomaisessa yliopistossa. (K)
- c) Tutkijakoulujen kautta rakennetaan työelämäyhteyksiä ja mentorointiverkostoja, jotta tohtoreiksi valmistuneiden työllistymistä myös yliopistojen ulkopuolelle helpotetaan. (K)
- d) Apurahalla tohtorintutkintoa tekeville taataan työterveyshuolto ja tasa-arvoinen asema osana yliopistoyhteisöä. (K)
- e) Ylemmän ammattikorkeakoulututkinon suorittaneiden mahdollisuuksia osallistua jatko-opintoihin Suomessa parannetaan. (K)